

4. Spotkanie Geoparkowe Państw Grupy Wyszehradzkiej (V4) – Geopark Regionu Gór Bukowych, Miskolc, Węgry, 5–8.05.2026

W dniach 5–8.05.2026 r. w Światowym Geoparku UNESCO Regionu Gór Bukowych (*Bükk-vidék UNESCO Global Geopark*) na Węgrzech odbyło się 4. Spotkanie Geoparkowe Państw Grupy Wyszehradzkiej (*V4 Geopark Meeting 2026*), stanowiące platformę wymiany doświadczeń pomiędzy przedstawicielami geoparków i instytucji odpowiedzialnych za ochronę oraz promocję dziedzictwa geologicznego w Czechach, Polsce, na Słowacji i Węgrzech.

Spotkania geoparkowe państw V4 są organizowane od kilku lat i uznawane za ważną inicjatywę służącą wzmacnianiu współpracy regionalnej w dziedzinie ochrony geodziejstwa, geodukacji, geoturystyki i rozwoju lokalnego na obszarach geoparków. Tegoroczne spotkanie miało szczególne znaczenie, ponieważ obok prezentacji osiągnięć poszczególnych państw i geoparków istotny nacisk położono na wymianę dobrych praktyk, zaangażowanie lokalnych społeczności i wspólne działania w ramach realizacji strategii Światowej Sieci Geoparków UNESCO (*Global Geoparks Network – GGN*).

Gospodarzem spotkania na Węgrzech był Geopark Regionu Gór Bukowych, włączony do struktury organizacyjnej Parku Narodowego Gór Bukowych. Obrady odbywały się w Centrum Turystycznym Parku Narodowego Szeleta w Miskolcu (ryc. 1).

W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele ministerstw, parków narodowych, geoparków krajowych i światowych geoparków UNESCO z państw Grupy Wyszehradzkiej. Przedstawicielami polskiego środowiska naukowego związanego z geoparkami byli Piotr Migoń i Edyta Pijet-Migoń, reprezentujący Światowy Geopark UNESCO

Kraina Wygasłych Wulkanów, oraz Witold Wesołowski z Oddziału Świętokrzyskiego Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego (ryc. 2), należący do zarządu Stowarzyszenia Gmin *Geopark Świętokrzyski*.

OTWARCIE SPOTKANIA I RAPORTY KRAJOWE

Podczas oficjalnego otwarcia spotkania uczestników przywitał Balázs Megyeri z Geoparku Regionu Gór Bukowych, który podkreślił duże znaczenie współpracy transgranicznej geoparków Europy Środkowej dla rozwoju gospodarczego obszarów o wybitnej georóżnorodności w tej części kontynentu. Następnie przemawiali Bertalan Baczó, przewodniczący Węgierskiego Komitetu ds. Geoparków, oraz József Tóth-Szántai, burmistrz Miskolca, wskazując m.in. na rolę geoparków jako narzędzi wspierających zrównoważony rozwój regionalny, edukację i ochronę dziedzictwa przyrodniczego oraz kulturowego. Głos zabrała również Kálmánné Rónai, dyrektor Parku Narodowego Gór Bukowych i Geoparku Regionu Gór Bukowych, podkreślając wspólnotę wyzwań stojących przed geoparkami, szczególnie w zakresie edukacji i interpretacji dziedzictwa, i zaznaczając, że: *sila geoparków tkwi we współpracy*.

Jednym z kluczowych punktów programu pierwszego dnia spotkania były krajowe raporty z działań realizowanych w geoparkach na terenie państw V4.

Informacje dotyczące Słowacji zaprezentował przedstawiciel Ministerstwa Środowiska Republiki Słowackiej

Ryc. 1. Uczestnicy 4. Spotkania Geoparkowego Państw Grupy Wyszehradzkiej przed Centrum Turystycznym Parku Narodowego Szeleta w Miskolcu. Fot. Archiwum Geoparku Regionu Gór Bukowych

Ryc. 2. Polscy delegaci uczestniczący w spotkaniu geoparkowym państw Grupy Wyszehradzkiej (od lewej): Edyta Pijet-Migoń, Piotr Migoń i Witold Wesołowski. Fot. L. Štrba

Peter Vojtko. Czechy reprezentowała Martina Pásková z Ministerstwa Środowiska Republiki Czeskiej.

Roczny raport z działalności w 2025 r. w Polsce zaprezentował Witold Wesołowski, omawiając najważniejsze przedsięwzięcia realizowane przez władze polskich geoparków oraz Forum Polskich Geoparków – m.in. inicjatywy podejmowane w sprawie polskich geoparków mających status światowego geoparku UNESCO, współpracę w ramach krajowej sieci geoparków oraz aktywny udział przedstawicieli Polski w pracach Europejskiej Sieci Geoparków (EGN) i Światowej Sieci Geoparków (GGN). Wśród najważniejszych wydarzeń 2025 r. wymienił m.in. podpisanie 21 lutego 2025 r. w Muzeum Regionalnym w Jaworze porozumienia o utworzeniu Polskiego Forum Geoparków UNESCO przez trzy polskie Światowe Geoparki UNESCO: Łuk Mużakowa, Geopark Świętokrzyski i Krainę Wygasłych Wulkanów. Podkreślono udział przedstawicieli polskich geoparków w posiedzeniach Europejskiej i Światowej Sieci Geoparków, wspólną promocję geoparków podczas wydarzeń turystycznych i edukacyjnych oraz współpracę z Polskim Komitetem ds. UNESCO. Szczególną uwagę słuchaczy prelegent zwrócił na współpracę polskich geoparków z Państwowym Instytutem Geologicznym – Państwowym Instytutem Badawczym (PIG-PIB), realizującym zadania państwowej służby geologicznej, przedstawiając ją jako przykład dobrych praktyk instytucjonalnych wspierających w Polsce ochronę, dokumentację i promocję geodziejstwa. Podkreślił też, że współpraca ta obejmuje liczne działania edukacyjne, popularyzatorskie i geoturystyczne, w tym realizację kampanii informacyjno-edukacyjnej dotyczącej polskich geoparków, przygotowanie internetowych folderów promujących poszczególne geoparki, serię podcastów *Geologia dla ucha*, poświęconych m.in. geoparkom, a także opracowanie wielu innych materiałów geoturystycznych i geoedukacyjnych. Jako przykład wskazał opracowanie mapy geoturystycznej i przewodnika po Świętokrzyskim Światowym Geoparku UNESCO oraz zaprojektowanie ścieżki geoturystycznej *Historia Ziemi* w planowanym Geoparku Północnej Jury. Zwrócił również uwagę na rolę ekspertów PIG-PIB uczestniczących w radach naukowo-programowych geoparków i wspierających je merytorycznie w zakresie ochrony dziedzictwa geologicznego oraz geoedukacji.

Najważniejsze działania realizowane w 2025 r. przez geoparki na Węgrzech przedstawił Gyula Tar z Ministerstwa Rozwoju Obszarów Wiejskich, zwracając szczególną uwagę na współpracę geoparków z administracją centralną w dziedzinie edukacji przyrodniczej i geologicznej oraz wytwarzania produktów lokalnych powiązanych z marką geoparków. Podkreślił też dużą rolę zaangażowania lokalnych społeczności w podtrzymywanie tradycji wytwarzania certyfikowanych produktów regionalnych oraz wykorzystywanie geoparków do wspierania rozwoju obszarów wiejskich i zrównoważonej turystyki. Ważne miejsce w prezentacji zajęły również działania na rzecz wdrażania założeń Światowej Sieci Geoparków oraz zacieśniania współpracy pomiędzy geoparkami państw Grupy Wyszehradzkiej.

Kolejnym punktem programu była dyskusja na temat wdrażania w państwach V4 strategicznego planu działań Światowej Sieci Geoparków UNESCO. W jej trakcie podkreślano potrzebę dalszej integracji geoparków Europy Środkowej, wymiany doświadczeń oraz realizacji wspólnych inicjatyw edukacyjnych i promocyjnych. Gyula Tar wskazywał na zasadność dalszego wzmacniania współpracy między geoparkami państw Grupy Wyszehradzkiej, sugerując m.in. częstsze spotkania robocze oraz możliwość utworzenia platformy współpracy określanej roboczo jako *V4 Geoparks Council*.

Istotnym wydarzeniem w pierwszym dniu spotkania był panel poświęcony dobrym praktykom w angażowaniu do współpracy lokalnych społeczności, podczas którego przedstawiciele geoparków państw V4 prezentowali rozwiązania stosowane w swoich krajach. Przykłady dobrych praktyk wdrażanych w czeskich geoparkach oraz wybrane międzynarodowe doświadczenia dotyczące geoedukacji, interpretacji dziedzictwa geologicznego i organizacji warsztatów angażujących lokalne społeczności przedstawiła Martina Pásková. Szczególną uwagę zwróciła na rolę edukacji terenowej i budowanie świadomości mieszkańców o wartości geodziejstwa.

Interesujące rozwiązania zaprezentował również Barnabás Korbély ze Światowego Geoparku UNESCO Bakoony-Balaton na Węgrzech, przedstawiając system szkolenia przewodników geoparkowych, obejmujący zarówno wiedzę geologiczną i przyrodniczą, jak również kompetencje z zakresu interpretacji dziedzictwa i pracy z turystami. Z kolei Stanislav Jeleň, reprezentujący krajowy Banskobystrický Geopark na Słowacji, omówił współpracę władz geoparku ze środowiskiem dawnych pracowników górnictwa i przemysłu wydobywczego. Podkreślił znaczenie przekazywania wiedzy międzypokoleniowej, wskazując na to, że byli górnicy i lokalni pasjonaci dziedzictwa przemysłowego aktywnie uczestniczą w wydarzeniach edukacyjnych, wycieczkach terenowych i działaniach popularyzatorskich, stanowiąc ważne ogniwo zachowania lokalnej tożsamości.

Przykłady dobrych praktyk z Geoparku Krainy Wygasłych Wulkanów wskazał Piotr Migoń, prezentując stan realizacji projektu zmierzającego do objęcia ochroną prawną wybranych geostanowisk znajdujących się w granicach tego geoparku. Geostanowiska te były opisane w inwentaryzacji przygotowanej na potrzeby aplikacji do Sieci Geoparków Światowych, natomiast niedawno pracownicy PIG-PIB opracowali bardziej szczegółowe dokumentacje i przekazali je władzom gmin, na terenie których utworzono geopark, jako podstawę do podjęcia odpowiednich uchwał i decyzji. Omówił następnie dwa konkretne przykłady: skał-

ki bazaltowe na Diablaku koło Złotoryi, z dobrze odsłoniętym ciosiem kolumnowym i porwakami piaskowców kredowych oraz nieczynny kamieniołom gnejsu w Wądrożu Wielkim. Wskazał na ten projekt jako na dobry przykład interakcji środowiska naukowego, państwowej służby geologicznej i społeczności lokalnych.

W dalszej części sesji Balázs György przedstawił działania edukacyjne transgranicznego słowacko-węgierskiego Geoparku Novohrad–Nógrád, w tym organizację letnich obozów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży. Natomiast Györgyi Zachar omówiła inicjatywy podejmowane na terenie Geoparku Regionu Gór Bukowych, szczególnie projekt *Edible Forest*, polegający na promocji lokalnych produktów spożywczych, dzikich roślin jadalnych i tradycji kulinarnych regionu, będący przykładem praktycznego łączenia geodziejstwa, przyrody i lokalnej przedsiębiorczości.

Ważnym elementem polskiej prezentacji było wystąpienie Witolda Wesołowskiego, który przedstawił wybrane dobre praktyki realizowane w Geoparku Świętokrzyskim, ze szczególnym uwzględnieniem działań edukacyjnych i współpracy instytucjonalnej. Zaprezentował m.in. program *Geo-Szkola*, realizowany na obszarze geoparku. Podkreślił również znaczenie szkoleń przewodników geoparkowych *Geo-Guide*, w programie których uwzględniono zagadnienia dotyczące geologii i dziedzictwa geologicznego regionu, co przyczynia się do podnoszenia jakości geoturystycznej oferty geoparku.

Kameralna część spotkania stała się okazją do uroczystego podpisania umowy o współpracy Geoparku Regionu Gór Bukowych z Geoparkiem Krainy Wygasłych Wulkanów. Podpisy pod deklaracją złożyli Kálmánné Rónai i Piotr Mi-

goń, pełniący funkcję przewodniczącego Rady Naukowej Geoparku Kraina Wygasłych Wulkanów (w imieniu nieobecnej Moniki Cychowskiej-Nowak – dyrektor tego geoparku).

SZELETA PARK – NOWOCZESNA INTERPRETACJA DZIEDZICTWA GEOLOGICZNEGO I ARCHEOLOGICZNEGO

Po zakończeniu sesji konferencyjnej uczestnicy mieli okazję zwiedzić nowoczesne Centrum Edukacyjno-Turystyczne Szeleta (Szeleta Park Visitor Centre), otwarte pod koniec 2023 r. W centrum tym jest prezentowane dziedzictwo przyrodnicze i geologiczne Gór Bukowych, w tym jego systemy krasowe, hydrologia, jaskinie i odkryte na tym obszarze ślady pradziejowego osadnictwa człowieka. Szczegółne miejsce w ekspozycji zajmuje kultura Szeleta. Jest to jeden z najważniejszych środkowopaleolitycznych zespołów kulturowych Europy Środkowej, a jego nazwa pochodzi od pobliskiej Jaskini Szeleta, w której znaleziono wytwory tej kultury. Twórcy ekspozycji wykorzystali nowoczesne formy prezentacji wiedzy, m.in. instalacje multimedialne, ekspozycje interaktywne i programy edukacyjne, adresowane zarówno do dzieci, jak i dorosłych (ryc. 3).

DZIEDZICTWO GEOLOGICZNE I GEOTURYSTYCZNE LILLAFÜRED

W drugiej części dnia uczestnicy udali się do malowniczo położonego kurortu Lillafüred, będącego jednym

Ryc. 3. Fragment ekspozycji w Centrum Turystycznym Parku Szeleta. Fot. W. Wesołowski

z najważniejszych ośrodków turystycznych regionu Bükk. Program wycieczki obejmował spacer po wiszących ogrodach (*Hanging Gardens*) i zwiedzanie Jaskini Anny (*Anna-barlang*), znajdującej się w biegu potoku Szinva, tuż pod najwyższym pionowym wodospadem Węgier, który po części jest antropogeniczny. Jaskinia Anny jest wyjątkowa w skali całej Europy, ponieważ należy do bardzo nielicznych na świecie jaskiń utworzonych w wyniku rozpuszczania trawertynów – skał krasowych, które powstały na skutek stopniowego narastania osadów wapiennych wokół mchów, korzeni i szczątków roślinnych w strefie znacznego wzrostu spadku podłużnego profilu koryta rzecznej.

Pierwszy dzień spotkania zakończyła uroczysta kolacja w neorenesansowym hotelu zamkowym *Hunguest Hotel Palota* w Lillafüred, usytuowanym nad jeziorem Hámori, w bezpośrednim sąsiedztwie wodospadu Szinva. Hotel ten, zbudowany w latach 1927–1930 jako reprezentacyjny ośrodek wypoczynkowy i konferencyjny, jest jednym z najlepiej rozpoznawalnych symboli regionu. Podczas kolacji uczestnicy mieli możliwość degustacji potraw z lokalnych składników, wytworzonych w ramach projektu *Edible Forest*, promującego wykorzystanie regionalnych produktów i tradycji kulinarnych jako elementu budowania marki geoparku oraz wspierania lokalnych społeczności.

SESJA TERENOWA – DOBRE PRAKTYKI GEOEDUKACYJNE I WSPÓŁPRACA Z LOKALNYMI SPOŁECZNOŚCIAMI

Drugi dzień 4. Spotkania Geoparkowego Państw Grupy Wyszehradzkiej (V4) przeznaczono na sesję terenową, podczas której uczestnicy poznali dobre praktyki stosowane w Światowym Geoparku Regionu Gór Bukowych na rzecz rozwoju geoedukacji, aktywizacji lokalnej społeczności i promocji tradycyjnych, regionalnych produktów. Program wycieczki koncentrował się przede wszystkim na praktycznych przykładach wykorzystania zasobów przyrodniczych i kulturowych do zrównoważonego rozwoju regionu.

Pierwszym punktem wycieczki była wizyta w miejscowości Bükkszentkereszt, gdzie uczestnicy spotkania poznali lokalnych producentów specjalizujących się w przetwarzaniu ziół oraz produkcji naturalnych kosmetyków i wyrobów regionalnych związanych z marką geoparku (ryc. 4). Żywe zainteresowanie wzbudziły produkty wykonane z lokalnych surowców zielarskich, w tym ręcznie szyte poduszki ziołowe (m.in. lawendowe), stanowiące przykład skutecznego wykorzystania lokalnych zasobów przyrodniczych do rozwoju przedsiębiorczości i wzmacniania lokalnej tożsamości. Działalność ta jest interesującym przykładem powiązania geoturystyki z regionalnymi produktami certyfikowanymi przez geopark.

Następnie udano się do doliny Hór (*Hór-völgy*), gdzie zaprezentowano walory geologiczne i krajobrazowe południowej części Gór Bukowych w kontekście projektu *Erdőgastro Expressz* (*Forest Gastro Express*), integrującego geoturystykę, lokalną gastronomię i dziedzictwo przyrodnicze regionu. Ważnym punktem tej części sesji terenowej było zwiedzanie ruin średniowiecznego Zamku Ódorvár, wzniesionego na wapiennym wzgórzu w południowej części Parku Narodowego Gór Bukowych. Z punktu widokowego uczestnicy mogli obserwować rozległą panoramę i rzeźbę okolicznego obszaru Gór Bukowych oraz ich przed-

Ryc. 4. Pokaz wytwarzania naturalnych kosmetyków w miejscowości Bükkszentkereszt. Fot. W. Wesołowski

pola, co stało się okazją do omówienia geologicznej budowy regionu.

Kolejnym punktem programu było zwiedzanie jaskini Suba-lyuk, jednego z najważniejszych stanowisk archeologicznych Europy Środkowej, znanego przede wszystkim z odkrycia szczątków neandertalczyków. Podczas wizyty omówiono znaczenie stanowiska dla badań paleolitu przedstawiono historię odkryć archeologicznych prowadzonych od początku XX w. Szczególną uwagę zwrócono na wielowarstwowe osady jaskiniowe zawierające liczne artefakty kamienne i ślady dawnego osadnictwa człowieka, co czyni Suba-lyuk miejscem o wyjątkowej wartości naukowej, edukacyjnej i geoturystycznej. Więcej informacji na temat jaskini, prowadzonych w niej badań archeo- i geologicznych można było uzyskać w muzeum nieopodal Suba-lyuk.

Odwiedzono również nieczynny kamieniołom wapienia triasowego w Cserépfalu (Perpác-hegyi mészkőbánya), w bezpośrednim sąsiedztwie jaskini, będący przykładem adaptacji dawnego wyrobiska do funkcji edukacyjnych i turystycznych. Zaprezentowano również infrastrukturę edukacyjną towarzyszącą ścieżce dydaktycznej prowadzącej do jaskini Suba-lyuk, wskazując na znaczenie odpowiedniego zagospodarowania geostanowisk dla ruchu turystycznego i edukacji terenowej.

DZIEDZICTWO KULTUROWE I LOKALNA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ NA OBSZARZE GEOPARKU

W drugiej części dnia uczestnicy wycieczki odwiedzili Noszvaj barlanglakások, czyli unikalny kompleks dawnych domów koło miejscowości Noszvaj, wykutych w miękkich tufach riolitowych wieku miocenowego. Te dawne domostwa skalne (ryc. 5), wykorzystywane jeszcze w XX w., są świadectwem tradycyjnego wykorzystania lokalnych warunków geologicznych przez społeczność zamieszkującą region Bükkalja. Współcześnie zostały zaadaptowane do funkcji kulturalnych oraz artystycznych i są przykładem rewitalizacji dziedzictwa kulturowego w przestrzeni geoparku.

Następnie uczestnicy spotkania udali się do miejscowości Noszvaji Gazdaház (Dom Gospodarza w Noszvaji), gdzie zostali przywitani przez burmistrza. Zaprezentowano tam tradycje kulinarne regionu, lokalne produkty spożywcze oraz działania wspierające rozwój krótkich łańcuchów dostaw żywności na obszarze geoparku. Szczególną uwagę zwrócono na produkty regionalne oznaczone certyfikatem geoparku, w tym przetwory owocowe, soki, tradycyjne wyroby mięsne i lokalne makarony przygotowane według

historycznych receptur. W ten sposób zaprezentowano kolejne przykłady skutecznego angażowania społeczności lokalnych w działania geoparkowe oraz budowania marki regionu z wykorzystaniem lokalnych zasobów kulturowych i przyrodniczych.

Kolejnym punktem programu było zwiedzanie Rezerwatu Szomolya kaptárkövek (Kamienne ule w Szomolya), gdzie znajduje się grupa stożkowatych ostańców denuda-

cyjnych, rozwiniętych w tufach riolitowych. Ostańce te są jednym z najlepiej rozpoznawalnych symboli geoparku i zarazem wyjątkowym stanowiskiem geologicznym. W skałach tufowych występujących koło wsi Szomolya znajdują się liczne nisze wykonane kiedyś przez ludzi (ryc. 6). Wizualne podobieństwa sprawiły, że formy te są tradycyjnie nazywane ulami (w anglojęzycznych materiałach są określane jako *beehives*), niemniej rzeczywiste przezna-

Ryc. 5. Domy wykute w skałach tufowych w miejscowości Noszvaj k. Egeru (Węgry). Fot. W. Wesołowski

Ryc. 6. Uczestnicy spotkania na ścieżce edukacyjnej w Rezerwacie Szomolya kaptárkövek. Fot. W. Wesołowski

czenie tych nisz pozostaje nieznane. Uwagę zwiedzających zwróciła nowoczesna infrastruktura geoturystyczna i wysoka jakość wykonania ścieżki edukacyjnej – wszystkie pomosty, schody i punkty widokowe umożliwiają bezpieczne udostępnianie stanowisk o wysokiej wartości naukowej i krajoobrazowej i to w trudnym terenie, gdyż bardzo podatnym na procesy erozyjne.

Na koniec dnia odwiedzono jedną z najbardziej renomowanych rodzinnych winnic regionu Eger (*Thummerer Pince* w miejscowości Noszvaj) – współpracującą z geoparkiem i produkującą między innymi słynne wino Egri Bikaver (egerska bycza krew). Szczególne zainteresowanie wzbudziły rozległe piwnice wykute w miękkich tufach, gdzie dzięki naturalnym warunkom mikroklimatycznym dojrzewają regionalne wina. Podczas wizyty podkreślano znaczenie lokalnych uwarunkowań geologicznych dla rozwoju tradycji winiarskich regionu oraz rolę geoparku w promocji lokalnych produktów, które powstały za sprawą wykorzystania naturalnych zasobów środowiska.

TRZECI DZIEŃ SPOTKANIA – GEODZIEDZICTWO I DZIEDZICTWO PRZEMYSŁOWE

W ostatnim dniu 4. Spotkania Geoparkowego Państw Grupy Wyszehradzkiej (V4) zorganizowano wycieczkę fakultatywną, której program koncentrował się na prezentacji zagospodarowania dziedzictwa przyrody nieożywionej, dziedzictwa przemysłowego i kulturowego regionu. Odwiedzono Jaskinię św. Stefana (*Szent István-barlang*) w Lillafüred, jedną z najpiękniejszych jaskiń krasowych Węgier i najchętniej odwiedzanych przez turystów. Jest to geostanowisko o wysokiej wartości naukowej, edukacyjnej i turystycznej. Jaskinia ta słynie z bogatej szaty naciekowej. Uczestników wycieczki zachwyciły liczne stalaktyty, stalagmity i draperie naciekowe, a szczególnie podziw wzbudził tzw. Zamarznięty Wodospad, będący jedną z największych atrakcji obiektu (patrz zdjęcie na okładce).

Mikroklimat Jaskini św. Stefana od lat jest wykorzystywany do celów leczniczych. Stała temperatura, wysoka wilgotność i wyjątkowo czyste powietrze sprawiają, że część jaskini uzyskała status uzdrowiska i wspomagająco jest wykorzystywana w terapii schorzeń układu oddechowego. Uczestnicy spotkania odwiedzili również i tę terapeutyczną część jaskini, której zagospodarowanie jest dobrym wzorem do naśladowania, jak należy łączyć ochronę dziedzictwa geologicznego z funkcjami zdrowotnymi i społecznymi.

Kolejnym punktem programu było zwiedzanie nietypowego obiektu, czyli *Szikla Túrista Szálló* w Lillafüred, dawnego schroniska turystycznego połączonego z rozbudowanym kompleksem podziemnych korytarzy wykutych w wapieniach Gór Bukowych. W czasie II wojny światowej i zimnej wojny podziemia te funkcjonowały jako tajny obiekt wojskowy i przeciwoatomowe centrum dowodzenia obrony powietrznej Węgier. Po zmianach politycznych na Węgrzech, w 1989 r. były one wykorzystywane do organizacji imprez masowych, ale później obiekt ten został zamknięty ze względów bezpieczeństwa. Zwiedzanie zostało zorganizowane w formule zbliżonej do współczesnych wypraw typu *urbex* (eksploracja opuszczonych miejsc). Niedawno obiekt ten przeszedł pod zarządek Parku Narodowego Gór Bukowych i został poddany procesowi ponownego zagospoda-

rowania oraz adaptacji do celów turystycznych, co szczególnie zainteresowało uczestników naszej wycieczki.

Zwieńczeniem programu terenowego była wizyta w Muzeum Massa w dolinie Garadna, stanowiącym filię Węgierskiego Muzeum Techniki i Komunikacji. Muzeum to jest poświęcone historii hutnictwa żelaza w regionie Diósgyőr–Hámor i należy do najważniejszych miejsc dokumentujących rozwój przemysłu na Węgrzech. Uwagę uczestników wycieczki przyciągnął wielki, monumentalny piec hutniczy Fazola-kohó (Őskohó) z lat 1813–1814 – jeden z najlepiej zachowanych, historycznych pieców hutniczych w Europie Środkowej i najstarszy tego typu obiekt na Węgrzech, objęty ochroną konserwatorską. Co pewien czas piec ten jest wykorzystywany do pokazu wytopu żelaza z zastosowaniem tradycyjnych, historycznych technologii metalurgicznych. W trakcie wizyty podkreślano znaczenie tego cyklicznie organizowanego wydarzenia edukacyjnego i rekonstrukcyjnego. Wskazywano, że tego rodzaju pokazy są skutecznym narzędziem popularyzacji dziedzictwa przemysłowego, zachęcającym lokalną społeczność i turystów do poznawania historii regionu.

ZNACZENIE SPOTKANIA DLA WSPÓŁPRACY GEOPARKÓW I DZIAŁALNOŚCI PIG-PIB

4. Spotkanie Geoparkowe Państw Grupy Wyszehradzkiej potwierdziło rosnące znaczenie współpracy międzynarodowej w dziedzinie ochrony i promocji dziedzictwa przyrody nieożywionej Europy Środkowej. Stworzyło ono przestrzeń do wymiany doświadczeń między przedstawicielami geoparków państw V4, administracji publicznej, środowisk naukowych oraz organizacji zajmujących się edukacją i ochroną dziedzictwa geologicznego. Istotnym aspektem wydarzenia była możliwość prezentacji polskich doświadczeń w zakresie współpracy geoparków z PIG-PIB, w tym szczególnie działań prowadzonych wspólnie z geoparkami UNESCO i geoparkami krajowymi. Zaprezentowana w pierwszym dniu spotkania współpraca polskich instytucji zaowocowała wydaniem map geoturystycznych, przewodników i innych materiałów edukacyjnych, urządzeniem ścieżek geoturystycznych, zorganizowaniem szkoleń przewodników oraz imprez geoedukacyjnych i wzbudziła duże zainteresowanie.

Uczestnicy spotkania na Węgrzech wielokrotnie podkreślali potrzebę kontynuowania współpracy w ramach grupy V4, zarówno poprzez organizację kolejnych spotkań, jak również realizację wspólnych przedsięwzięć edukacyjnych, promocyjnych i badawczych. W trakcie rozmów wskazywano również na możliwość wspólnej organizacji obchodów *Dni Geoparków V4*, służących popularyzacji idei geoparków i wymianie dobrych praktyk pomiędzy państwami Europy Środkowej.

W ocenie uczestników spotkanie w Geoparku Regionu Gór Bukowych stanowi ważny krok w kierunku dalszego wzmacniania współpracy geoparków państw Grupy Wyszehradzkiej i podejmowania wspólnych działań na rzecz ochrony dziedzictwa geologicznego, geoedukacji oraz zrównoważonego rozwoju obszarów geoparkowych.

Witold Wesółowski, Piotr Migoń

PRZEGLĄD GEOLOGICZNY

TOM 74 Nr 6 (CZERWIEC) 2026

Indeks 370908 ISSN-0033-2151

Możliwości występowania
skandu w Polsce

Dyplomacja surowcowa
w nowej *Strategii polskiej polityki
zagranicznej na lata 2026–2030*

Zdjęcie na okładce: Fragment tzw. Zamarzniętego Wodospadu w Jaskini św. Stefana w Górach Bukowych, Węgry (patrz str. 511).
Fot. W. Wesołowski

Cover photo: The so-called Frozen Waterfall in St Stephen's Cave in the Bükk Mountains, Hungary (see p. 511).
Photo by W. Wesołowski

Zdjęcie na okładce: Fragment tzw. Zamarzniętego Wodospadu w Jaskini św. Stefana w Górach Bukowych, Węgry (patrz str. 511).
Fot. W. Wesołowski

Cover photo: The so-called Frozen Waterfall in St Stephen's Cave in the Bükk Mountains, Hungary (see p. 511).
Photo by W. Wesołowski